

STORMAKTSTIDEN 1611 - 1718

CENTRALT INNEHÅLL

- Kampen om den politiska makten i Norden. Reformationen och framväxten av en stark kungamakt i Sverige. Uppror och motstånd mot kungamakten.
- Det svenska Östersjöväldet. Orsaker till dess uppkomst och upplösning samt konsekvenser för människor runt Östersjön. (s.76-85)
- Likheter och skillnader i levnadsvillkor mellan olika grupper i ståndssamhället. (s. 86-87)
- Vad historiska källor från tidsperioden, till exempel brev, dagböcker och kartor, kan berätta om det förflutna. (s. 104-107)
- Historiebruk kopplat till tidsperioden, till exempel i gatunamn, minnesmärken och reklam. (s. 88-89)

KUNSKAPSKRAV

Eleven visar **grundläggande/goda/mycket goda** kunskaper om händelser, aktörer och förändringsprocesser under olika tidsperioder samt om historiska begrepp.

Eleven för **enkla/utvecklade/välutvecklade** resonemang om orsaker till och konsekvenser av samhällsförändringar och av människors handlingar i förfluten tid.

Eleven för också **enkla/utvecklade/välutvecklade** resonemang om likheter och skillnader i människors levnadsvillkor under olika tidsperioder.

Eleven ställer frågor till historiska källor, beskriver vad som kan vara en historisk källa och ger **något/några/några välgrundade** exempel på vad källorna kan berätta om det förflutna.

Eleven ger exempel på hur **-/-/och** i **vilket syfte** historia kan brukas i **något/olika/olika** sammanhang.

VAD MINNS NI AV ÄLDRE VASATID?

Tavlan kommer nu bli en stor tankekarta.

Varje grupp kommer i tur och ordning skriva något som ni minns från när vi jobbade med äldre vasatid.

En ur varje grupp kommer fram i tur och ordning och skriver en sak.

Det går bra att bygga vidare på vad någon annan grupp skrivit.

Framför mig har jag fem lappar, med fem ord kopplade till äldre vasatid, vända nedåt.

Varje lapp symboliserar tio stycken upprepningar av en styrkeövning.

Om någon av er skriver något av de "hemliga orden", som jag valt ut innan, gör hela gruppen den övningen.

Äldre Vasatid

PERSONER UNDER STORMAKTSTIDEN

SÖKLÄSA

- Ni ska jobba med axelkompisen.
- Den som har längst väg till skolan hämtar ett A4-papper
- Ni ska öva på att sökläsa ur kapitlet om stormaktstiden.
- Ni ska hitta så många personer som möjligt som nämns i kapitlet.
- Ni ska skriva dem i kronologisk ordning.
- Ni ska skriva två stödord som passar till varje person ni hittat.

PERSONER UNDER STORMAKTS- TIDEN

JÄMFÖRA

- Jämför med era ögonkompisar.
- Har de hittat lika många personer?
- Har de samma ordning som ni har?
- Har ni valt samma stödord?
- Om inte, förklara för varandra hur ni tänkt. Det är okej att ändra.
- Skriv namn och lämna in till mig.

12 VIKTIGA BEGREPP

- Hämta din SO-skrivbok på ett kungligt sätt.
- Läs begreppen på nästa slide.
- De ord som du inte är helt säker på vad de betyder skriver du ned i din SO-skrivbok.
- Skriv sedan förklaringar till de begreppen du skrivit ner.

Abdikera	Förmyndarregering	Missväxt
Barnhus	Katolik	Protestant
Bystämman	Kyrkböcker	Välde
Fattigstuga	Landshövding	Officer

12 viktiga begrepp

12 VIKTIGA BEGREPP

FÖRKLARA

- Jag kommer att lotta fram (hjulet) vilket ord som var och en av er ska förklara för resten av er basgrupp.
- Den som sitter närmast den äldsta personen i rummet börjar.
- Försök att förklara först utan er skrivbok, där förklaringarna finns nedskrivna.
- Kommer ni inte ihåg läser ni på tyst för er själva, stänger boken och sedan förklarar för basgruppen.
- Alla kommer att få förklara cirka fyra ord var.

GUSTAV II ADOLF

GENOMGÅNG (S. 76-78)

- När Gustav II Adolf blev kung år 1611 inleddes stormaktstiden.
- Många krig runt Östersjön.
- Sverige växte och var som störst 1658-1660
- Dyrt med krig – fick in pengar på skatter, tull och handel
- Stora inkomster kom från Falu koppargruva och Sala silvergruva

GUSTAV II ADOLF

GENOMGÅNGFORTS. (S. 76-78)

- Fick en dotter - Kristina
- Deltog i det trettioåriga kriget
- Ett av de största slagen i det trettioåriga kriget - Lützen 1632. Gustav II Adolf dog under slaget
- Hans häst Streif finns att se på museum

DROTTNING KRISTINA LÄSA

CRISTINA REGINA SVECIAE, ETC,

T. v. Merlen

- Läs det som handlar om drottning Kristina. (s. 78-79, 89)
- Försök att lägga stödord från texten på minnet. Detta kan vara bra till ett senare moment

VIKTIGA HISTORISKA HÄNDELSE

HISTORIEPODDEN

- Ni ska nu få skapa en historiepodd.
- Podden ska handla om spännande och viktiga historiska händelser under stormaktstiden.
- Ni ska dela upp arbetet i två delar.
 - Manus och planering av ljudeffekter
 - Inspelning
- Det kommer att finnas sex olika historiska händelser att välja mellan.

KARL XII

RÖRELSE-PODDRADIO

- En podd är publicera ljudfiler, och i det här fallet, med historietema.
- Ni ska få provlyssna på hur en historiepodd skulle kunna låta.
- Medan vi lyssnar ska ni vara uppmärksamma på fem olika ord.
 - Krig
 - Kung
 - Dö
 - Karl
 - Sverige
- Varje grupp kommer att lottas ett av dessa ord. Hör ni ert ord, gör ni fyra upphopp. Böjningar av orden gills också.
- [Karl XII - Stormaktstidens sista kung 17 december 2018 kl 11.00 - Historierummet i Barnradion | Sveriges Radio](#)

HISTORIEPODDEN

ÄMNEN

- Trettioåriga kriget
- Tåget över Stora och Lilla Bält
- Slaget vid Narva
- Slaget vid Poltava
- Karl den XII dör

HISTORIEPODDEN

HUR?

- Använd er av grundboken och komplettera med tillförlitliga källor som ni kan hitta via internet.
- Ni kommer att använda en Ipad för att spela in er podd.
- Använd er av ljud effekter.
- Er podd ska vara cirka 2-3 minuter lång
- Podden ska ha en signatur.
- Alla måste inte höras i inspelningen, men alla ska hjälpa till med planeringen och inspelningen på ett eller annat sätt.

REDOVISNING KARUSELLEN

- Ni ska strax få lyssna på varandras historiepoddar.
- Det kommer att finnas en person från varje basgrupp vid redovisningstillfället.
- Den som varit med i gruppen vars podd ni lyssnar på, ska också berätta vilka uppgifter hen hade i arbetet med podden.
- Ni lyssnar och ger sedan en positiv kommentar var om historiepodden.
- Gå vidare till nästa Ipad för att lyssna.

DROTTNING KRISTINA

- FILMBINGO MED BYTE

- Hela gruppen hjälper till att fylla bingobrickan med substantiv och verb som ni tror kan dyka upp under 21 minuter lång film om drottning Kristina. Skriv med blyerts!
- Nu när alla grupper fyllt i alla rutor kommer en tvist.
- Ni måste byta ut två ord med gruppen till vänster om er. Det ska vara två ord som ni själva inte har och byta ut mot två ord från er som den gruppen inte har.
- Bingobrickan börjar hos den med längst hår i gruppen. När hen satt ett kryss, skickas den vidare, men alla hjälper till och lyssnar efter orden.

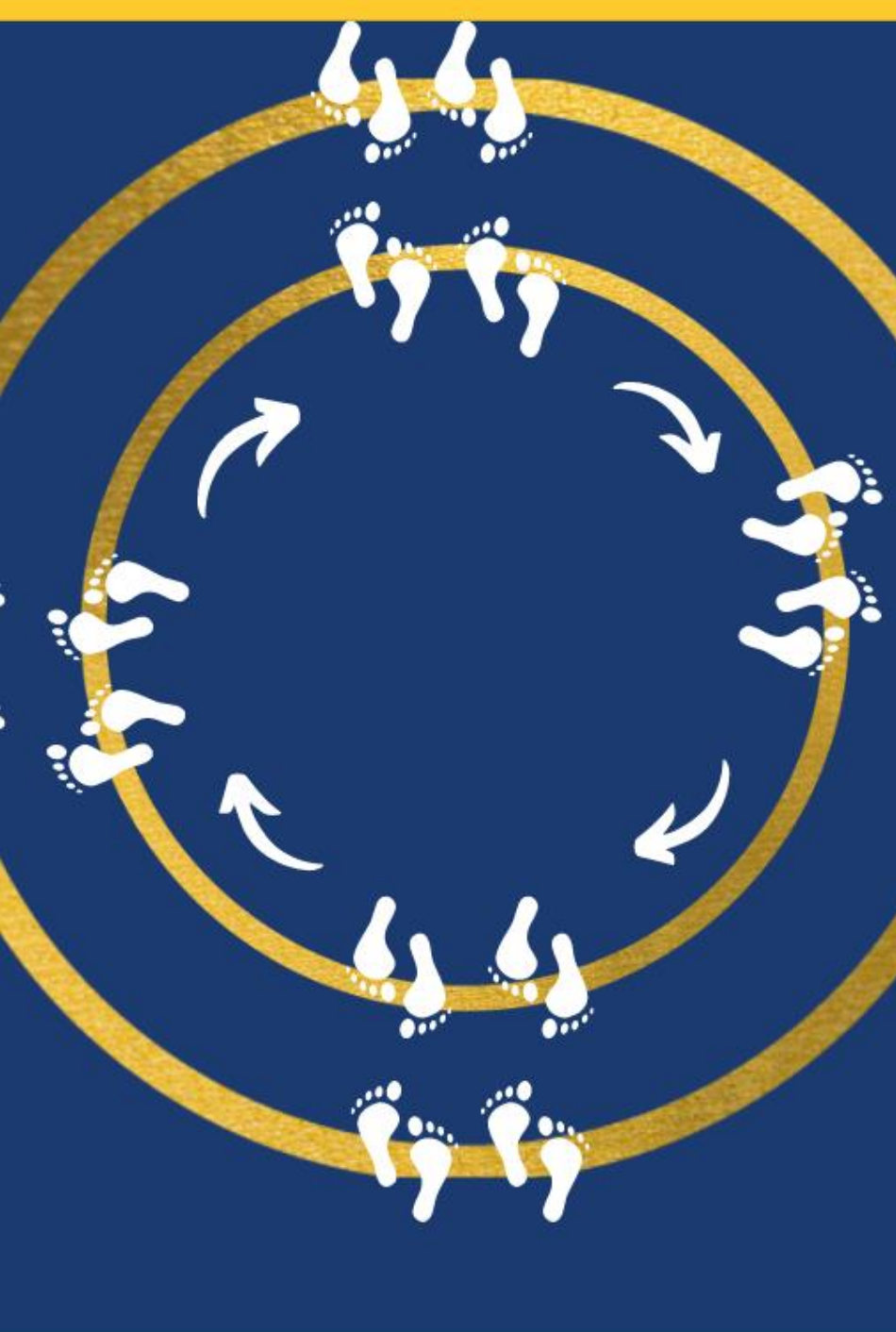
[Drottning Kristina \(medienavet.se\)](http://medienavet.se)

Film-Bingo

TIDSLINJE

- Varje axelpar ska göra en tidslinje av händelser under stormaktstiden
- Ni väljer ut sex stycken händelser mellan åren 1611-1718.
- Skriv dem i kronologisk ordning och placera dem så korrekt som möjligt på er tidslinje.

TIDSLINJE JÄMFÖRELSE

- Ni kommer nu ställer er i en innercirkel eller i en yttercirkel tillsammans med din axelkompis och er tidslinje.
- Yttercirkeln kommer att stå still och innercirkeln kommer att rotera.
- Tanken är att ni ska jämföra era tidslinjer med några andra.
- Berätta hur ni tänkte när ni valde just de händelser som finns på er tidslinje.
- Titta på likheter och skillnader.

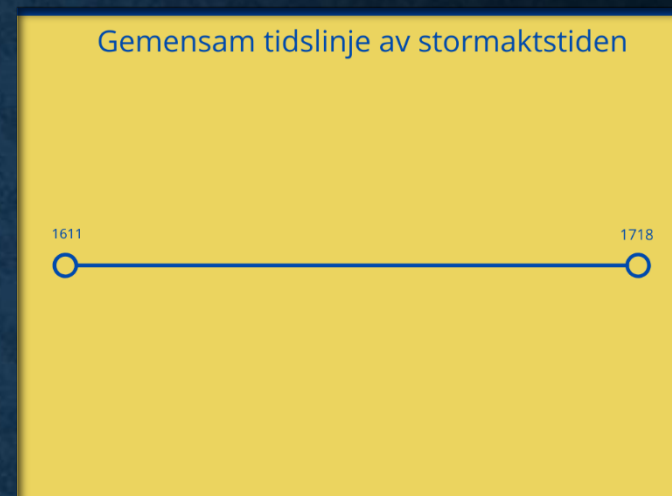
TIDSLINJE

MEMORERA

- Försök att memorera era sex händelser på er egna tidslinje
- Ni har tio minuter på er.
- Ni kan hjälpas åt i axelparet.
- Viktigt att veta är NÄR varje händelse inträffade.

- Lägg undan era tidslinjer.
- Ni ska nu försöka minnas vilka händelser ni hade och när de inträffade.
- Vi ska göra en stor gemensam tidslinje, med de händelser som ni valt ut.
- En axelpar i taget kommer att få välja en av sina händelser och gå fram och skriva ner den på korrekt plats på tidslinjen.
- Finns någon av era händelser redan på tidslinjer, behöver den inte skrivas igen.
- Vi fortsätter tills alla olika händelser som ni kommer på finns på tavlan.

*TIDSLINJE
TILLSAMMANS*

Gemensam tidslinje av stormaktstiden

1611

1718

KONSEKVENSER GEMENSAM FAKTATEXT

Varje grupp ska tillsammans skriva en faktatext om konsekvenserna av Östersjöväldet.

Ni ska alla ha varsin dator och skriva en del var.

Lägg in passande bilder i er faktatext.

Dela sedan era dokument med den som är materialare i er grupp.

Hen klipper in era texter i ett enda dokument, döper det till konsekvenser och delar det med resten av gruppen.

Alla läser igenom och kommer med förslag på estetiska eller språkliga förändringar (om ni hittar några)

Materialaren rättar eventuella fel som ni hjälpts åt att hitta och delar sedan dokumentet med mig.

LEVNADSVILLKOR

FINN FEMTON FEL

- Läs sidorna som handlar om levnadsvillkor. (s. 86-87)
- Försök att komma ihåg så mycket ni kan tillsammans i era grupper.
- Om en stund kommer jag att läsa samma text och ändra 15 av innehållsorden.
- Försök tillsammans att lista ut vilka dessa ord är och vad det egentligen ska stå.

HISTORIEBRUK

- Hämta din SO-skrivbok och skriv rubriken "Historiebruk".
- Hitta fem saker där vi påminns om stormaktstiden i vår vardag.
- Berätta sedan för varandra i basgrupperna om vad ni skrivit.
- Den som har längst väg till skolan börjar.

REPETITION

KNYCKLA OCH KASTA MED RÖRELSE

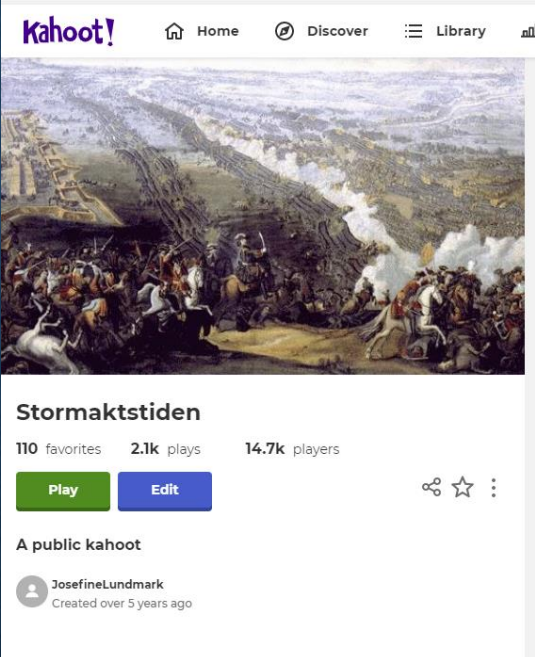

- Materialaren hämtar ett A4-papper.
- Sekreteraren klipper tolv remsor.
- Den som fyller år närmast dagens datum börjar att skriva, men alla i gruppen hjälps åt med att hitta svaret.
- Jag ställer en fråga. Svarar ni rätt får ni knyckla och prova att kasta i papperskorgen.
- Ni kan nu satsa med upphopp, hur många poäng ni får om ni prickar.
- Missar ni sopkorgen gör hela gruppen de upphopp ni satsat.
 - 1 poäng – inga upphopp
 - 2 poäng – 4 upphopp
 - 3 poäng – 8 upphopp
 - 4 poäng – 12 upphopp

KAHOOT!

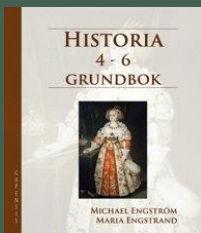
- Spela ett Kahoot om stormaktstiden.
- Axelkompisarna spelar ihop.

<https://create.kahoot.it/share/stormaktstiden/df30ad49-4acf-48c4-a7e8-09e4bb2bf0e6>

The screenshot shows the Kahoot! interface for a quiz titled "Stormaktstiden". The top navigation bar includes the Kahoot! logo, a home icon, "Home", a discover icon, "Discover", a library icon, "Library", and a search icon. The main image is a historical painting of a battle scene. Below the image, the title "Stormaktstiden" is displayed. Statistics show 110 favorites, 2.1k plays, and 14.7k players. There are "Play" and "Edit" buttons, along with share, star, and menu icons. The quiz is identified as a public kahoot created by "JosefineLundmark" over 5 years ago.

SO 4-6

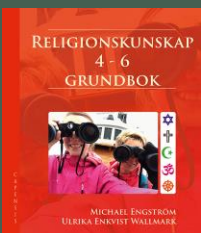

Under 2021 kommer Capensis böcker revideras utifrån SKOLFS 2020:93.

- Historia 4-6 grundbok (mars -21), övningsbok (april -21)
- Samhällskunskap 4-6 grundbok (maj -21), övningsbok (juni -21)
- Religionskunskap 4-6 grundbok (oktober -21), övningsbok (nov -21)
- Geografi 4-6 grundbok (december -21), övningsbok (jan -22)

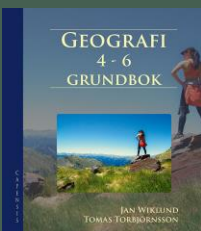

Jan Wiklund

redaktör för SO 4-6

0730-61 86 64

"Böcker i SO 4-6"
Grundbok 150 kr
Övn.bok 70 kr

"Ulricas lektionsförslag"
Ni hittar dem på på Capensis webbplats.
Gratis

"Capensis tidslinje Historia 4-6"
(2,4x0,19 m)
200 kr

UR LED ÄR TIDEN

Först till 60: Varje lag satsar 2-10 kort. Kan laget lägga dem i tidsordning får de behålla dem. Först till 60 vinner.

Patiens: Lagg alla 130 kort i rätt tidsordning. Kontrollera om det blev rätt.

Jeopardy: Titta på svaret. Vad är på andra sidan? Dra slumpvis ett kort i taget ur högen. Turas om och behåll kortet vid rätt svar.

Epok: Lagg ut 25 kort. Välj ut fem kort som kommer från samma epok. Behåll dem om det stämmer. Vänd upp fem nya kort.

Kompisen: Lagg ut 25 kort. Välj ut två kort som kommer direkt efter varandra i nummerföljd, till exempel nr 54 och 55.

Utmaningen: Dra kort ur leken och turas om att svara först. Närmast årtalet får behålla kortet.

"Ur led är tiden"
Spelet med 130 frågekort (6x6 cm).
100 kr/st eller 400 kr/fem stycken